

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Capvt X. Cœlestinus III. a Abulen. Episcopo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

quod reus ipse assequi non poterat. De beneficio in integrum restitutionis fideiussori competenti ex persona minoris, agit Vinius lib. 1. select. cap. 11.

CAPVT X.

Cœlestinus III. ^a *Abulen. Episcopo.*

Potentibus literis nostris certificari desideras, utrum Templariis, Hospitalariis, & aliis^b oratoria habentibus in domibus suis liceat campanas in eisdem ponere, publicèque pulsare. Respondemus autem consultationi tuæ, quam facis & dicimus, quod non licet eis hoc facere, quin potius per te ap. rem. coercendi sunt censurâ ecclesiasticâ, ut ita sint fuore contenti, quod iustitiam non impediunt aliorum.

NOTE.

^a **A** *Balensi.*) Ita etiam legitur in secunda collectione, sub hoc tit. cap. 2. De Abulensi dicecesi nonnulla adduxi in cap. 5. de supplenda. In presenti consulti Episcopus Abulensis Cœlestinus III. super campanis permittendis, vel non in oratoriis Templariorum, quia his temporibus Templarii habebant Eremitoria, & Ecclesias in dicecesi Abulensi, quarum aliquæ hodie persistunt, & in ipsâ urbe Abulæ extat Ecclesia D. Marie sub nomine de Balmoneda; quæ fuit Templariorum.

^b *Oratoria.*) Non solum fideles olim habebant oratoria in domibus privatis orandi gratiâ, de quibus agitur in cap. oratorium, cum sequenti, 42. dist. cap. clericos 34. de consecrat. dist. 1. ibi: Clericos qui ministrant, vel baptizant in oratoriis, que intra domos sunt, cum consensu Episcopi loci hoc facere precipimus. Et cap. unicuique, ead. dist. Concil. Carthag. 2. can. final. Regiense can. 4. Aurel. 4. can. 7. & 26. de quibus plura Vicecomes voluit. 3. de Missæ ritibus, lib. 2. cap. 12. & 23. Fornerius lib. 6. rer. quotid. cap. 6. Herodius lib. 1. Pandect. tit. 2. cap. 13. Petrus Greg. lib. 13. de Repub. cap. 4. n. 5. & lib. 1. part. tit. 20. cap. 2. Vighel. in methodo juris can. fol. 406. & 409. Pancirolo lib. 2. variar. cap. 168. Suárez de sacram. q. 83. disp. 81. art. 3. sect. 1. Mendo in Bullam disput. 16. Cujacius ad Novel. 58. l. 1. Diana. p. 9. tract. 1. verum in agris, & suis possessionibus plerumque oratoria extruere curabant, ut ibi Missæ sacrificium, divinaque officia celebrarentur: de quo oratoriorum genere agitur in Concilio Aurelian. 4. can. 33. ibi: Si quis in agro suo, aut habet, aut postulat habere presbyterum, dicecesim primum, & terras ei deputat sufficienter, & clericos, qui ibidem sua officia impleant, ut sacratis locis reverentia condigna tribuatur. Ubi nomine dicecesis oratorium intelligi docuit Lemaitre lib. 2. de iuribus Eccles. cap. 5. & D. Gregorius lib. 2. epist. 9. ita Ariminensi Episcopo scribit: Timothea illustris femina petitoria nobis insinuatione suggestit, quod habetur in subditis, intra civitatem Ariminensem in loco juris sui oratorium se pro sua devotione fundasse, quod in honorem sanctæ Crucis desiderat consecrari: & ideo, frater charissime, si in tua civitatis iure memorata constructio consistit, & nullum corpus ibidem constat humatum esse, perceptâ primitus donatione legitima, id est totius facultatis eius, exceptâ familiâ, prius mobilitum, vel immobilium, sequæ momentum unius octo, & recento sibi usufructuario diebus vite sue, ge-
stisque municipalibus alligatam, prædictum oratorium
D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. V.

abque Missis publicis solemniter consecrabis. Et in Concil. Agathæ. can. 21. ibi: Si quis extra parochias, in quibus legitimus est, ordinariusve conventus, oratorium in agro habere voluerit, reliquis festivitibus, ut ibi Missas teneat, propter fatigationem familie, iuxta ordinationem permitimus: Pascha vero, natale Domini, Epiphaniam, Ascensionem Domini, Pentecosten, & natalem sancti Ioannis Baptistæ, vel si qui maxime dies in festivitibus habentur, non nisi in civitatibus, aut in parochiis teneant: clerici vero si qui in festivitibus, quas supra diximus, in oratoriis, nisi iubente, aut permittente Episcopo Missas facere, aut tenere voluerint, à communione pellantur. Illud tamen summe cavebatur in his oratoriis, ut reliquæ martyrum in eis non ponerentur, nisi essent clerici in eis ordinati, aut propè, ut hymnis quotidianis inservire possent. Concil. Epauin. can. 25. ibi: Sanctorum reliquæ in oratoriis villaribus non ponantur, nisi forsitan clericos cuiuscunque parochie vicinos esse contingat, qui sacris cineribus psallendi frequentia famulentur. Quod si illi defuerint, non ante proprii ordinentur, quam eis competens victus, & vestitus substantia deputeretur. Illustrat Lemaitre lib. 2. de iuribus Episcoporum. cap. 4. & 5. Sic etiam monachi intra propria monasteria cœperunt sibi oratoria construere, ut doctè probat Gibalin. de clausura regul. disquisit. 1. cap. 2. §. 2. Et Ecclesia clericorum dicebatur, oratorium verò monachorum, ut probat Menardus ad concord. regul. cap. 59. §. 1. Bravo in notis ad regul. D. Benedicti, cap. 52. à quâ præcipua monasterii parte cœperunt monasteria ipsa oratoria appellari, ut probavi in cap. .

Construebant etiam monachi oratoria in Prioratibus, & minoribus domibus, ut constat ex capite final. de censibus: de his oratoriis, quæ habebant Templarii, & Hospitalarii in dicecesi Abulensi, agitur in presenti.

COMMENTARIUM.

Ex hoc textu communiter sequens deducitur ^{3.} assertio: In oratoriis religiosorum campana poni non debent. Non est alia similis decisio; quæ probatur. bari possit præsens decisio; eam tamen explicent, & illustrant ultra congestos à Barbofa in presenti, & lib. 2. voto 102. Gibalin. de clausur. regul. disquisit. 2. cap. 2. §. 2. Mayolus dierum canicularium verbo Metalla, fol. 315.

T i

Circulus

Cironius *ad tit. de statu monach.* Tondutus *resol. canonic. cap. 2. §. num. 14.* Narbona *in horograph. in antiloquo. num. 140.* Tamburin. *de jure Abbat. tom. 2. disput. 14. q. 15.* Angelus Rocha *in tract. de campanis. cap. 16.* Frances *de Eccles. Cathedr. cap. 24. num. 130.*

4.
Impug-
natur
tradita
assertio.

Sed pro dubitandi ratione in presentem decisionem ita infurgo: Campanarum usus ab Ecclesia receptus jam, diuque approbatus fuit ad varios effectus spirituales his versibus comprehensos,

*Laudo Deum summum, plebem voco, congrego
clerum;*

*Defunctos ploro, nymbum fugo, festa que hono-
ro.*

Quos sonitus, & campana effectus probant & illustrant Herrera *in orig. divin. offic. lib. 1. cap. 8. num. 2.* Hieronymus Magius *lib. 4. miscel. cap. 14.* Igitur & in oratoris monachorum poni debent, præcipue cum ibi celebrentur divina officia. Augetur hæc difficultas ex variis Pontificum decisionibus, in quibus supponitur, monachos in suis monasteriis campanas habere, ut in *cap. nimis. de excess. prel.* ubi inter alios Episcoporum excessus in religiosos, & ille refertur, videlicet quod non sinebant monachos campanas in propriis Ecclesiis habere: & in *cap. in causa. de elect.* refertur quod quando Episcopus Castellanus accedebat ad monasterium sancti Gregorii, pulsabantur campana monasterii. Et Innoc. III. *lib. 1. registr. epist. 297.* ait ruptos fuisse funes campanarum in monasterio Flaynensi, ne Abbas Flaynensis duceretur ad Ecclesiam, ibi: *Ne possent ad Ecclesiam ducere, fores Ecclesie clausa sunt, ruptis fumbus campanarum.* Igitur quia in monasteriis, seu eorum Ecclesiis, & oratoris campanæ poni possunt.

5.
De cam-
panarum
usu & o-
rigine.

Quæ dubitandi ratione non obstante vera est præsens assertio, pro cuius expositione sciendum est, faventibus tyrannorum persecutionibus fideles convocari solitos ad synaxim, & divina officia, per cursorem, cui incumbere Christianos ad certam horam, quæ sacris operandum erat, convocare, cuius officii mentionem facit sanctus Ignatius, qui obiit anno 93. *epist. 13. ad sanctum Polycarpum*, ex qua constat, Diacono inter alia illud injunctum fuisse munus, ut attenderet diligenter ad sacram communionem, & non omitteret, quin nominatim convocaret Christianos ad Ecclesiam. Nec assensio Amalario Fortunato *de officis ecclesiasticis cap. 21.* qui refert tempore persecutionis Christianos vocari solitos ad synaxim sonitu lignorum, ut fit hodie tribus ultimis diebus majoris hebdomadæ; nam nec ratio patitur, ut cum hæc illis secretius agenda curarent, tanto lignorum strepitu Gentilium aures, & oculos in se converterent. At post redditam Ecclesie pacem tintinnabulorum sonitu, quæ postea provincia, ubi primò ceperunt grandiora fieri, campanæ sunt appellata, ut refert Walfriidus Strabo *de rebus Ecclesie cap. 5.* populus ad Ecclesiam vocari consuevit, sicut & Gentiles sonitu tintinnabuli ad thermas, & operas convocasse homines certum est ex Martiali *lib. 4. Epigram. Juvenal. satyr. 6.* Luciano *de mercede conductæ*, Seneca *epist. 95. de brevitate vite.* Usus campanarum (quæ sunt vasa ænea, in Nola civitate provincie Campanie in Italia primò grandiora fusa) tribuitur sancto Paulino coævo sancti Hieronymi, qui floruit per annos 380. Unde patet ritum antiquiorem esse Sabiniانو Papa, qui floruit per annos 604. cui Ci-

conius, Genebrardus, Polydorus Vergilius tribuunt inventionem campanarum: neutri, scilicet nec Episcopo Nola, nec isti competit talis usus inductio; nam Gentiles ante Christum jam campanis uti fuerunt, ut probant Angelus Rocha *in tract. de campanis*, Demsterus *ad Rosinum lib. 2. fol. 134.* statuto tamen speciali edixit Sabinianus Pontifex, pulsandas esse campanas ad sacrificium Missæ, & horas canonicas, ideoque harum auctor vulgò agnoscitur; quare & post ejus sæculum mentio campanarum frequentius apud scriptores habetur. Audoenus *in vita s. Eligii lib. 2. cap. 21.* anno Christi 650. miraculum refert de campana, quæ ad iussionem Episcopi siluit, nec sonum aliquem reddidit. Vener. Beda scribens in septimo sæculo distinctionem affert pulsationis campanæ, quæ ad orationes convocari solebant fideles, ab illa, cum quis eorum deceffisset. Aleuinus *de divin. offic. rationem tradit*, cur non pulsentur campanæ in diebus passionis Christi, quia videlicet prædicatores eo tempore siluerunt. Baronius *anno 616.* ostendit usum campanarum in Occidente frequentem fuisse; in Oriente verò usum earum invaluisse tempore Michaëlis Imperatoris, cui Dux Venetie campanas misit anno 865. Orientalis sanè feruus eum usum admiserunt, nam in 7. *Synod. act. 4.* ex libro miraculorum S. Anastasi Martyris refertur, Christianos Cæsareenses cum desereretur Sancti illius reliquæ, obviam illis factos summam cum latitâ sacra ligna pulsasse. At in Occidente longè antè usum usurpatæ sunt, nam in actis S. Lupi Senonensis, qui anno Christi 600. florebat, mentio extat grandis tintinnabuli, cuius erat usus in Ecclesia Senonensi. In jure etiam mentio earum fit in *cap. in causis. de elect. cap. 10. annes, de homicidio. cap. nimis. de excess. Prelat. cap. final. eod. tit. in 6. Concil. Rayennat. 2. tempore Clement. V. rubric. 8. Statuimus, quod de cetero campanæ, quæ sunt de novo, benedicantur ea solemnitate, quæ in Pontificali inscribitur in Ecclesiis Cathedralibus, civitatibus singulis, & collegiatis, & plebibus, & conventualibus singulis diocesium.* Plura de campanarum inventione, & benedictione, quam heterodoxi baptismum dixerunt, congesserunt Carrier. *tom. 2. digest. fidei. fol. 617.* Kochier *in face histor. cent. 2. cap. 26.* Simon Majolus *dier. canicul. verbo Metalla.* Lantæmeter. *lib. 2. de veteri clerico. cap. 63.* Suarez *adversus Regem Anglie lib. 2. cap. penult.* Demsterus *ad Rosinum lib. 2. fol. 34.* Narbona *in horographia. in antiloq. num. 140.* Novarinus *lib. 1. schediasm. c. 27.* Andreas Saufay *in panopl. sacerdot. p. 2. lib. 2. cap. 6. artic. 22.* Frances *de Eccles. Cathedr. cap. 24. per tot.* Grethierus *de bened. lib. 2. cap. 45. & 46.* Suarez *tom. 2. pro defens. fidei. cap. 16.* Jodocus Coccius *tom. 2. thesaur. lib. 3. art. 6.* Durantius *de ritibus Eccles. lib. 1. cap. 2. num. 6.* M. Delrius *lib. 6. disquisit. magic. cap. 2. sect. 3.* Cardin. Ofius *lib. 5. contra Brentium*, ibi: *Baptizari campanas mihi inauditum est: benedicuntur quidem juxta formam in Pontificali Romano præscriptam; verum de baptismo nec verbum.*

Deinde sciendū est apud monachos moris fuisse per varia signa ad synaxim, & officia divina eos convocare. Et primò tuba eos congregatos fuisse constat ex sancto Pachomio *in regula. num. 2.* ibi: *Quando ad collectam tuba insonuerit per diem, qui una oratione tardius venerit, increpabitur.* Similiter apud Climachum *grad. 18.* legitur: *Cum insonuerit signum spiritualis tube. Quam corneam fuisse, & inventam ad similitudinem earum, quas Dominus fieri iussit*

6.
De cam-
panarum
usu apud
monachos

justit, Numeror. cap. 10. vers. 2. ibi: Fac tibi duas tabulas argenteas ductiles, quibus invocare possis multitudinem, docuerunt Gazeus in notis ad regulam sancti Pachomii, & B Hapthenus disquisit. monast. lib. 7. tract. 3. disquisit. 2. Bravo ad regulam D. Benedicti, cap. 37. Deinde vocari ceperunt tabulis, malleo, aut lignorum collisione Cefareus lib. 1. hist. cap. 40. de S. Virgine Hildegunde, ibi: Percussit tabulam, cum tam Abbas, quam ceteri fratres ad ejus exequias convolassent, & corpore exportato ad lavandum detectum fuisset, sexus femineus apparuit. Et lib. 6. cap. 36. ibi: Interim percussit tabellam conventus accurrat, morientem circumstetit, dicitque litaniam sacerdos defunctus totus, & vestitus cum solenni cantu deportatus est in oratorium. Notavit Zerda in advers. cap. 44. num. 22. qui usus diu duravit forsan propter egestatem monachorum & metalli penuriam. Qua etiam ratione in Ecclesia idem etiam usus diu invaluit. Synodus Nicaen. act. 4. ibi: Cum sancta civitati reliquie sanctae appropinquassent, surgentes subito, lignaque sacra pulsantes, invicem obviam facti sunt in veneranda Virginis Deipara eade, que appellatur nova; illic cum cruce & supplicatione egressi, leti, & gaudentes cum gratiarum actione sacris reliquiis occurrerunt. Amalarius Fortun. lib. 4. de ecclesiasticis officiis, c. 21. ibi: Potest & in hoc humilior usus Ecclesie Romana assignari antiquis temporibus quam nunc sit, & precipue tunc, quando latitabat per cryptas, propter perfectiores: nam & adhuc junior Roma Constantiopolis, que antiquis temporibus sub uno Domino cum antiqua Roma regeratur usum lignorum tenet, non propter aris penuriam, sed propter vetustatem. Tandem tintinnabulis ceperunt congregari, ut refert D. Hieronymus lib. 2. advers. Iovin. ibi: Cum ingressi domum fuerint, ad tintinnabuli pulsam preces effundunt: quod ubi fecerunt, signo itidem dato ministri, & c. D. Benedictus cap. 43. sua regula, ibi: Ad horam divini officii mox ut editum fuerit signum, relicti omnibus quelibet fuerint in manibus, summa cum festinatione curratur. Ubi Petrus Boerius ait, signum campanae in antiquis cenobiiis monachorum, vel fractum fuisse, vel perforatum, ut sonum emitteret terribilem, idque ut monachi recordarentur terribilis illius vocis: Venite ad iudicium. Vel in signum ait, quod sumus de ordine B. Benedicti, cujus tintinnabulum diabolus jactu lapidis fregit.

7.
Traditur
ratio de
videndi.

His suppositis ratio presentis decisionis ex eo provenit, nam cum oratoria monachorum non alia de causa construerentur, quam ad laudes Deo persolvendas, ut expressit Gregorius III in erectione monasterii sanctorum Martyrum Stephani, Laurentii, & Chrysoconi, ibi: Ad persolvendas Deo laudes, diurnis, & nocturnis temporibus ordinatas; Ecclesie vero seculares tum docendo populo, tum administrandis sacramentis plebi usui erant,

quibus ministeriis monachi inservire non valebant, Concilium Parisiense sub Ludovico cap. 46. Concil. Ravennat. sub Calixto II. can. 27. Gregorius VII. in Synodo Romana, can. 6. cap. illud, cum aliis, 16. q. 1. ideo licet in Ecclesiis secularibus campanae ponantur ad convocandum populum, tamen in oratoriis monachorum, quia haec ratio cesset, ideo campanae poni non possunt. Accedit, quia campana juris parochialis signum est; unde Presbyteri, qui alicui Ecclesie incardinantur, per funem campanae investuntur. Innoc. III. lib. 1. registr. in epist. ad Nivernen. Episcopum. Et cum Missae publicae olim in monasteriis non dicerentur, nec campanam ad populum convocandum monachi habere debebant. Quare idem Innocent. III. lib. 3. registr. in epist. ad Antipolitanum Episcopum prohibet monachis Lerinensibus aquae benedictae asperisionem, processiones, & litanias, baptismum, sepulturam, campanarum pulsationem antequam in Ecclesia parochiali fuerint pulsatae: notarunt Cironius ad tit. de stat. monach. Gibalin. d. 5. 2. n. 4. Unde recte Pontifex in presenti decrevit, Templarios, Hierosolymitanosque non posse in oratoriis suis campanas habere, quia cum ea construxerint tantum orationis gratiam, non poterant convocare populum ad sonum campanae.

Nec obstat dubitandi ratio supra adducta; nam cum olim monachi in suis Ecclesiis Missas publicas dicere, aut Sacramenta administrare non possent, cap. iuxta 11. 16. q. 1. ideo nec campanae ad congregandum populum uti poterant. Nec obstat textus in d. c. nimis, cui ut satisficiant communitate repetentes in presenti asserunt, monachos in suis oratoriis campanam habere posse, ex d. cap. nimis, non vero campanas, ut in presenti docetur. Quae solutio aperte convincitur ex dicto capite in causa, de elect. ibi: Campanis. Quare hac omnia solutione dicendum est in dicto c. nimis, & aliis juris locis supra expensis agi de Ecclesiis eorum monachorum, quibus concessum erat publice missas dicere, ac fidelibus sacramenta Penitentiae, & Eucharistiae ministrare: quibus per consequens concessum videtur campanam publice pulsare ad fideles convocandos: at vero in oratoriis privatis peculiariter orationis gratiam constructis, quia fideles vocandi non erant, ideo campanas ipsi ponere nequibant. Tandem Ioannes XXII. in extra. pag. 2. de offic. custod. permittit mendicantibus Religiosis unam tantum campanam habere, ibi: Hoc perpetuo edicto ordinamus, quod religiosi dictorum ordinum mendicantium in nullo conventu suo, seu loco plures campanas habeant sine Sedis Apostolicae licentia speciali, sed una tantummodo pro loco quolibet sint contenti. Cui constitutioni generali consuetudine derogatum esse jam notarunt Alciatus lib. 8. parerg. c. 11. Alii apud Barbosam dicto voto 102. n. 62.

8.
Dissolvi-
tur dubi-
tandi ra-
tio.

CAPVT XI.

Innocent. III. Archiepiscopo a Lundensi.

TVARUM nostenor edocuit literarum, quod Fratres Hospitalis sancti Ioannis laici, & illiterati ad partes illas mittuntur pro elemosynis colligendis, quas populus ex devotione pro sustentatione pauperum praedicto loco mittere consuevit. Quia vero per se non sufficiunt loca omnia circumire, sibi clericos, sacerdotes, laicos & rudes, non religiosos, sed in nequitia exercitatos assumunt, eorum peccatoribus

D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. V.

T t 3

crucis